

Η συντριπτική πλειονότητα των στελεχών του κόμματος έχει συνειδητοποιήσει ότι η μετά Παπανδρέου εποχή

Τρία+ένα σενάρια στο ΠαΣοΚ

Του ΠΕΤΡΟΥ ΕΥΘΥΜΙΟΥ

ΠΙΘΑΝΟΝ να είναι ο τελευταίος σπασμός ψυχικής ενότητας του ΠαΣοΚ, ο σεβασμός, η προσοχή και η αλληλεγγύη την οποία προκάλεσε στα μέλη και τα στελέχη του κυβερνώντος κόμματος η τελευταία τροπή της υγείας του Πρωθυπουργού. Όλα τα ρεύματα, όλες οι τάσεις και όλα τα πρόσωπα που διεκδικούν ρόλο και λόγο στο ΠαΣοΚ αιωρούν προ του Ωνασείου και του κληνρικού ηγέτη τους. Άλλοι από πραγματική συγκίνηση και αγάπη, άλλοι από αίσθημα αξιοπρέπειας, άλλοι από ψυχρό υπολογισμό και άλλοι υπό το κράτος ενός αισθήματος αδιεξόδου, όλοι στο ΠαΣοΚ αποφεύγουν να κάνουν δηλώσεις ή να αναλάβουν πρωτοβουλίες που θα διασπούν αυτό το αίσθημα ενότητας και αλληλεγγύης απέναντι στη δοκιμασία των ιδρυτή του κόμματος και Πρωθυπουργού.

Από την επέμβαση στο Χέρφιλντ το 1988 έχουν υπάρξει άλλες τέσσερις - τουλάχιστον - φορές που η υγεία του κ. Α. Παπανδρέου είχε και πάλι επιδεινωθεί σοβαρά. Σε όλες τις προηγούμενες κρίσεις, παρά τη δραματική ένταση ορισμένων, ουδείς είχε διανοηθεί να θέσει θέμα αναπλήρωσης του Πρωθυπουργού και προέδρου του ΠαΣοΚ στα καθήκοντά του. Αυτή τη φορά, ωστόσο, το κλίμα στο ΠαΣοΚ είναι ριζικά διαφορετικό. Αν και όλοι εύχονται την πλήρη και ταχεία αποκατάσταση της υγείας του προέδρου, η συντριπτική μεγάλη πλειονότητα των στελεχών θεωρεί ότι σε καμιά περίπτωση τα πράγματα δεν μπορούν να επανέλθουν στην 19η Νοεμβρίου, μία ημέρα δηλαδή προτού ο Πρωθυπουργός εισαχθεί στην Εντατική του Ωνασείου.

Στην ημερήσια διάταξη των συζητήσεων στο ΠαΣοΚ το ζήτημα της διαδοχής έχει πλέον τεθεί με τον πιο σαφή και κατηγορηματικό τρόπο.

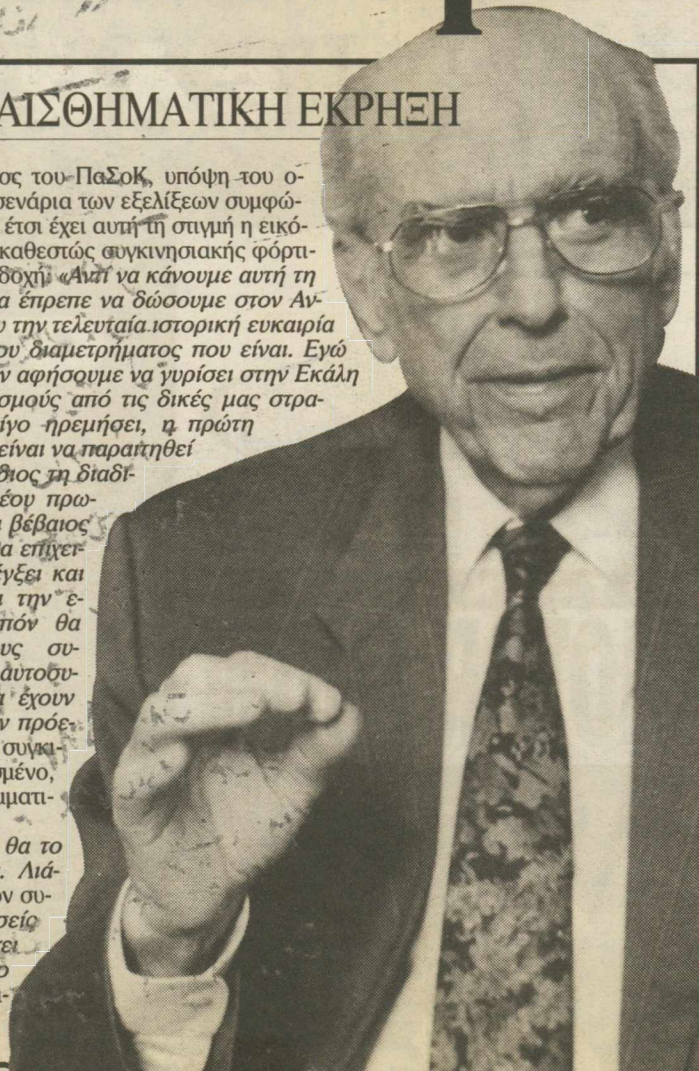
Φυσικά, η κοινή διαπίστωση ότι «τίποτε δεν μπορεί να είναι όπως πριν» δεν σημαίνει ότι υπάρχει και κάποια συμφωνία για το τι θα γίνει «μετά». Κανείς άλλωστε, αυτή τη στιγμή, δεν έχει - ίσως και δεν μπορεί να έχει - ξεκάθαρη άποψη επί του πρακτέου. Αφενός διότι καμιά δημόσια συζήτηση δεν θεωρείται επιτρεπτή, όσο συνεχίζεται στο νοσοκομείο η δοκιμασία της υγείας του Πρωθυπουργού - αφετέρου, γιατί, παρά τα επανειλημμένα μηνύματα της φύσης, τα ηγετικά στελέχη κατελήφθησαν απροετοίμαστα, ως αι μωρά παρθένοι, στην έλευση του κυρίου της διαδοχής.

Κωδικοποιώντας κανείς τις απόψεις, τις θέσεις, τις αντιδράσεις, τις διαβουλεύσεις, τις συζητήσεις, τις αλλαγές πληροφοριών και τον σχεδιασμό πολιτικών σεναρίων που διακινούνται αυτή τη στιγμή στο ΠαΣοΚ, αποτιμώντας μια εικόνα ρευστή μεν, αλλά απολύτως εύλογη για τα συλλογικά και προσωπικά ζητούμενα αυτής της φάσης στους κόλπους του κυβερνώντος κόμματος.

■ Η ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΕΚΦΡΑΣΗ

Κορυφαίο στέλεχος του ΠαΣοΚ, υπόψη του οποίου θέσαμε τα σενάρια των εξελίξεων συμφώνησε ότι πράγματι έτσι έχει αυτή τη στιγμή η εικόνα - πρόβαλε - σε καθεστώς συγκινησιακής φόρτισης - μια άλλη εκδοχή «Αντί να κάνουμε αυτή τη σεναριογραφία θα έπρεπε να δώσουμε στον Ανδρέα Παπανδρέου την τελευταία ιστορική ευκαιρία του ηγέτη μεγάλου διαμετρήματος που είναι. Εγώ πιστεύω ότι αν τον αφήσουμε να γυρίσει στην Εκάλη χωρίς καταναγκασμούς από τις δικές μας στρατηγικές, μόλις λίγο ηρεμήσει, η πρώτη του απόφαση θα είναι να παραιτηθεί και να ανοίξει ο δρόμος της διαδοχής εκλογής νέου πρωθυπουργού. Είμαι βέβαιος μάλιστα ότι δεν θα επιλεγεί καν να ελέγξει και να κηδεμονεύει την εκλογή. Εγώ λοιπόν θα συνιστούσα στους συντρόφους μου αυτοσυγκράτηση και να έχουν εμπιστοσύνη στον πρόεδρο», κατέληξε, συγκινησιακά φορτισμένο, το κορυφαίο κομματικό στέλεχος.

«Πιστεύετε ότι θα το δεχθεί αυτό η κ. Λιάνη;», ρώτησαμε τον συνομιλήτή μας. «Εσείς πιστεύετε ότι έχει νόημα για αυτό το όνομα;», ήταν η απάντηση.

■ ΤΟ «ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ» ΣΕΝΑΡΙΟ

Το «προεδρικό» λεγόμενο σενάριο εκκινεί από την παραδοχή ότι πράγματι δεν είναι δυνατόν να υπάρξει επιστροφή στην 19η Νοεμβρίου, όσο θετική και αν είναι η εξέλιξη της υγείας του Πρωθυπουργού. Οι υποστηρικτές του όμως δεν θέτουν ούτε προς στιγμήν υπό συζήτηση το dominium του κ. Ανδρέα Παπανδρέου, για τον οποίο θεωρούν ότι πρέπει να διατηρήσει αλώβητη τη διπλή ιδιότητά του του πρωθυπουργού αλλά και του προέδρου του ΠαΣοΚ. Ωστόσο, επειδή υπάρχει η παραδοχή της «μειωμένης δυνατότητας του» για πλήρη έλεγχο όλης της κυβερνητικής λειτουργίας πέρα από τη «χάραξη των κατευθύνσεων στα ουσιαστικά ζητήματα», το προεδρικό σενάριο παρουσιάζεται με δύο παραλλαγές για την «επικουρία» στο πρωθυπουργικό έργο.

Η πρώτη παραλλαγή προκρίνεται να υπάρξει μια διαρκής ad hoc αντικατάσταση του Πρωθυπουργού από τον κ. Ακη Τσοχατζόπουλο, και μια παράλληλη αναβάθμιση του ρόλου του κ. Αντώνη Λιβάνη. Η άποψη αυτή θεωρεί ότι με την «πραγματική» λειτουργία της Κυβερνητικής Επιτροπής και την απόδοση «ουσιαστικού ρόλου» στους περίφημους «κύκλους», η κυβέρνηση μπορεί να λειτουργήσει κανονικά και να εξασφαλίσει την πολιτική σταθερότητα και την απρόσκοπτη συνέχιση του κυβερνητικού έργου.

Περιττό να αναφερθεί ότι αυτό το σενάριο έχει την υποστήριξη μόνον εκείνων που «φωτογραφικά» μπορούν να ωφεληθούν από μια παρόμοια λειτουργία. Φαίνεται μάλιστα ότι απηχεί τις επιθυμίες του λεγόμενου «στενού περιβάλλοντος» της Εκάλης περισσότερο, παρά τον πολιτικό σχεδιασμό του κ. Τσοχατζόπουλου και του κ. Λιβάνη, οι οποίοι αντιμετωπίζουν τις κομματικές και κυβερνητικές εξελίξεις με πολύ περισσότερες «μεταβλητές», ως τμήμα των προσωπικών τους στρατηγικών.

■ Η ΤΕΛΙΚΗ ΛΥΣΗ

Τα περισσότερα των κορυφαίων στελεχών του ΠαΣοΚ, από εντελώς διαφορετικές αφετηρίες - ενδεχομένως - εκκινώντας το καθένα, υποστηρίζουν ότι, «εφόσον τεθεί το θέμα», τότε πρέπει να αντιμετωπισθεί ως πρόβλημα εκλογής πρωθυπουργού με πλήρες dominium και χωρίς κανέναν όρο ή δεσμευση στην άσκηση των καθηκόντων του.

Το σενάριο της «τελικής λύσης» υποκείται, φυσικά, στους περιορισμούς της τροπής των πραγμάτων σε σχέση με την υγεία του Πρωθυπουργού. Εκτιμάται, πάντως, ότι και στην καλύτερη δυνατή εκδοχή της υγείας του Πρωθυπουργού, θα πρέπει, με τη σύμφωνη γνώμη του - όπως ελπίζεται - αλλά και εναντίον ακόμα των επιθυμιών του - αν χρειαστεί -, να γίνει ένας διαχωρισμός της ιδιότητας του προέδρου του ΠαΣοΚ και εκείνης του πρωθυπουργού. «Ο Ανδρέας Παπανδρέου θα παραμείνει πρόεδρος του ΠαΣοΚ και ελπίζουμε να μας οδηγήσει και στο Συνέδριο. Ο πρωθυπουργός που θα εκλεγεί θα έχει την αυτονομία υποχρέωση - και κέρδος - να είναι - να συμβουλευτεί τον Ανδρέα Παπανδρέου. Αλλά θα εκλεγούμε πρωθυπουργό όχι ως εντολοδόχο του Ανδρέα Παπανδρέου, αλλά για να δώσει νέους ρυθμούς στο κυβερνητικό έργο και να κερδίσει - πράγμα πιθανό, όσο και δύσκολο - τις επόμενες εκλογές. Στο Συνέδριο θα εκλεγεί και ο πρόεδρος, που θα μπορεί να είναι και άλλος από τον πρωθυπουργό», εξηγεί ένα των κορυφαίων στελεχών του ΠαΣοΚ το σενάριο της «τελικής λύσης».

Το σενάριο φυσικά έχει τόσες παραλλαγές, όσες και οι άνθρωποι που το υποστηρίζουν, μέσα σε μια «εν θερμώ» συζήτηση και με απολύτως απόβλεπτες παραμέτρους, όπως αυτή της πρωθυπουργικής υγείας. Εντυπωσιάζει όμως η σύμπτωση απόψεων στελεχών - με πολύ διαφορετικές προελεύσεις - για ορισμένα στοιχεία της «κακοδαιμονίας» τα οποία μόνο η «τελική λύση» μπορεί να αντιμετωπίσει. Για παράδειγμα, κοινή πεποίθηση είναι ότι «το ΠαΣοΚ πρέπει να τελειώνει με την κ. Δήμητρα Λιάνη και την καταστροφική εικόνα που δημιουργεί η δράση της». Εφιαλτικούς φόβους δημιουργεί στα ηγετικά στελέχη του ΠαΣοΚ, από εντελώς διαφορετικές αφετηρίες - ενδεχομένως - εκκινώντας το καθένα, υποστηρίζουν ότι, «εφόσον τεθεί το θέμα», τότε πρέπει να αντιμετωπισθεί ως πρόβλημα εκλογής πρωθυπουργού με πλήρες dominium και χωρίς κανέναν όρο ή δεσμευση στην άσκηση των καθηκόντων του.

μουργεί στα ηγετικά στελέχη του ΠαΣοΚ η εικόνα ενός αναρρώνοντος και απέναντος - σχετικά έστω - από τα καθήκοντα του πρωθυπουργού, ο οποίος θα επικοινωνεί με τους υπυπουργούς του μέσω της κ. Λιάνης. «Δύο μήνες μόνο να διαρκέσει αυτή η εικόνα τηλεφωνικής διακυβέρνησης - μέσω της Δήμητρας και το ΠαΣοΚ θα κατάρρευσεν μέσα στη χλεύη», σημειώνει ένα εκ των ηγετικών στελεχών του ΠαΣοΚ. «Δεν επιτρέπεται να είμαστε κυβέρνηση και κόμμα εν αναστολή».

■ Η ΙΔΕΑ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΩΝ

Ενα άλλο σενάριο, το οποίο από πολλούς θεωρείται παραλλαγή του «προεδρικού», αλλά οποιαδήποτε έχει αφετηρία τη Χαριλάου Τρικούπη και όχι την Εκάλη, συμπίπτει με το «προεδρικό» ως προς το σκέλος της διατήρησης του κ. Ανδρέα Παπανδρέου στον ρόλο του πρωθυπουργού και προέδρου του ΠαΣοΚ.

Διαφοροποιείται όμως κατά το υπό: προτείνει τον ορισμό από τον Πρωθυπουργό των αντιπροέδρων - των κκ. Τσοχατζόπουλου, Αρσένη και Σημίτη - οι οποίοι θα αναλάβουν ανά ένα τομέα (Εξωτερικών και Αμύνης - Οικονομίας και Διοίκησης) και θα συντονίζουν το κυβερνητικό έργο, εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα και την κομματική ενότητα, «έως ότου ενδεχομένως αποδειχθεί ότι τα πράγματα πρέπει να αλλάξουν προς άλλη κατεύθυνση».

Αξίζει να σημειωθεί ότι τουλάχιστον δύο εκ των φερομένων ως πρωταγωνιστών αυτού του σεναρίου, οι κκ. Σημίτης και Αρσένης, έχουν εντελώς διαφορετική αντίληψη για το πώς πρέπει να δρομολογηθούν οι εξελίξεις στην κυβέρνηση και στο ΠαΣοΚ...

ούτε επιτρέπεται να τελούμε υπό την διερμηνευτική ικανότητα της κ. Λιάνης», συμπληρώνει το σενάριο, σε άλλη συζήτηση, άλλο στέλεχος.

Η διαδικασία του σεναρίου της «τελικής λύσης» δείχνει επίσης αποσπασμένη. Θεωρείται ότι η εκλογή του πρωθυπουργού πρέπει να γίνει όπως προβλέπει το Σύνταγμα, δηλαδή από την Κοινοβουλευτική Ομάδα. Πρέπει όμως να προηγηθεί η συνεδρίαση της Κεντρικής Επιτροπής, η οποία θα λάβει την πολιτική απόφαση παραπο-

μής του θέματος εκλογής πρωθυπουργού στην Κοινοβουλευτική Ομάδα, χωρίς όμως η ίδια η Κεντρική Επιτροπή να συζητήσει ή, κατά μείζονα, λόγω να αποφασίσει για πρόσωπα. Η Κεντρική Επιτροπή θα θέσει ένα «πολιτικό πλαίσιο ενότητας» και θα δεσμεύσει όλους ηθικά και πολιτικά σε σεβασμό της ψηφοφορίας στην Κ.Ο. Φυσικά, η Κεντρική Επιτροπή θα δρομολογήσει τις διαδικασίες του Συνεδρίου, έτσι ώστε να εκλεγεί εκεί - βάσει του Καταστατικού - ο πρόεδρος του ΠαΣοΚ.

Εκτίμηση στελεχών που είναι εις θέσιν να έχουν ακριβή εικόνα των εξελίξεων στο ΠαΣοΚ είναι ότι στο σενάριο της «τελικής λύσης» θα βρεθούν εν τέλει σύμφωνοι, από πολύ διαφορετικούς δρόμους, οι κκ. Σημίτης, Αρσένης, Χαλιώτης, Σκανδαλίδης, αλλά και η κ. Βάσω Παπανδρέου και ο κ. Πάγκαλος, χωρίς να αποκλείεται να προσχωρήσει ο κ. Τσοχατζόπουλος καθώς και οι κεντρικοί, εφόσον η δυναμική των πραγμάτων καταστήσει αδύναμες και αδύνατες όλες τις ενδιάμεσες προτάσεις περί προσωρινής αντικατάστασης, αντιπροέδρων κτλ.

Πρέπει να προσμετρηθούν επίσης και άλλοι παράγοντες. Ο Πρόεδρος της Βουλής κ. Απόστολος Κακλαμάνης, στις αλληλέλληλες συναντήσεις του με στελέχη ή βουλευτές, τονίζει με κατηγορηματικότητα και σαφήνεια ότι αρνείται τούτη την ώρα να συζητήσει οποιαδήποτε σενάρια και καλεί όλους να προστατεύσουν την πολιτική και ηθική ενότητα του ΠαΣοΚ, αποφεύγοντας οποιαδήποτε πρωτοβουλία ή κίνηση αλλά και σφισμαχία δημόσια εκδήλωση εκτιμήσεων και προθέσεων. Ο ίδιος δε, με αίσθημα απόθνηξης, αρνείται κάθε απάντηση σε ερωτήματα για τον ενδεχόμενο προσωπικό του ρόλο στις εξελίξεις.

Στελέχη όμως προτιμούν καλώς τον τρόπο σκέψης και δράσης του Προέδρου της Βουλής εκτιμών ότι, αν οι περιστάσεις απαιτήσουν αποφάσεις, στη νοοτροπία του κ. Κακλαμάνη δεν ταίριαζουν μεταβατικές λογικές ούτε «μεσοβέζικες» καταστάσεις, αλλά αποφάσεις στα αρμόδια όργανα στο πλαίσιο του Συντάγματος: πρωθυπουργό δηλαδή θα εκλέξει η Κοινοβουλευτική Ομάδα του ΠαΣοΚ.

■ Η ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΗ ΗΓΕΣΙΑ

Από ένα τμήμα των κεντρικών βουλευτών, αλλά φαίνεται και από ένα τμήμα των «τεσσάρων» - αποδίδονται μάλιστα οι σχετικές προσεγγίσεις στην κ. Βάσω Παπανδρέου - συζητείται, εν όνομα κυρίως της διαφύλαξης της ενότητας, η επιλογή μιας μεταβατικής λύσης στην πρωθυπουργία, από ένα στέλεχος της ευρύτερης κοινής αποδοχής. Η πρόταση των κεντρικών είναι πιο συγκεκριμένη, τόσο στη διαδικασία όσο και στο πρόσωπο. Εκτιμάται ότι αν την πρωθυπουργία ανέλαβε ο κ. Γιάννης Χαραλαμπίδης, ο οποίος θα δεσμευόταν ρητά ότι δεν θα είναι υποψήφιος για τη θέση του προέδρου του κόμματος, θα διασφαλιζόταν τόσο η κυβερνητική συνέχεια όσο και η κομματική συνοχή. Απαλλαγμένοι δηλαδή οι «δελφίνοι» από το άγχος ότι η πρωθυπουργία δημιουργεί ζωτικό πρόβλημα για την ηγεσία, θα είχαν ένα ήρεμο πλαίσιο για τη διαμόρφωση των συνηκών μιας «πολιτισμένης» τελικής αναμέτρησης στο Συνέδριο.

Η πρόταση αυτή πάντως εκλαμβάνεται από τους υπόλοιπους ως ένας τρόπος «τεχνητής αναβολής» του αναπόφευκτου και θεωρείται ότι προβάλλεται από εκείνους οι οποίοι, επειδή δεν αισθάνονται ευνοϊκούς - αυτή τη στιγμή - τους υπέρ αυτών συσχετισμούς, προτιμούν να παραπέμψουν τις οριστικές λύσεις σε ένα ευνοϊκότερο μέλλον.